

Моніторинг російського інформаційного простору

17.09.2025-25.09.2025.

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК РФ

і. Економічна криза для РФ неминуха: «пастка воєнної ренти»¹

Служба зовнішньої розвідки України зазначає, що за три роки війни економіка РФ опинилася в стані милітаризації. Військові витрати зросли до 8% ВВП, а ВПК став головним джерелом попиту, витіснивши цивільні галузі та приватний бізнес.

За оцінками СЗР, Кремль не може скоротити військові витрати без обвалу економіки. Масові звільнення мільйонів працівників оборонки та демобілізація сотень тисяч контрактників спричинять шок на ринку праці й кризу в регіонах, де зосереджені оборонні підприємства.

Бюджет РФ уже демонструє ознаки виснаження: у першій половині 2025 року доходи федеральної казни впали на 17% через скорочення надходжень від нафти й газу, що продаються з великим дисконтом. Міністерство фінансів змушене підвищувати податки та вводити нові збори, що ще більше тисне на бізнес.

Санкції та обмеження на імпорт технологій ведуть до деградації цивільного виробництва: підприємства випускають простіші й дешевші товари, втрачаючи конкурентоспроможність і перспективи повернення на світові ринки з високотехнологічною продукцією.

---

¹ <https://biz.nv.ua/economics/ekonomika-rf-rost-oboronnyh-rashodov-razrushaet-balans-i-grozit-krizisom-pri-vyhode-iz-voyny-50546930.html>

ii. *ВПК РФ досяг межі: скорочення найму та падіння зарплат*²

З 2022 року російські військові підприємства різко наростили обсяги виробництва — бронетехніки вдвічі, боеприпасів у кілька разів, а також запустили масовий випуск дронів. Це призвело до кадрового буму: у серпні 2022 року на оборонку припадало майже 2% усіх вакансій на hh.ru. Всього за час війни ВПК розмістив близько 600 тис. оголошень про роботу.

Однак у 2025 році галузь вичерпала можливості екстенсивного зростання. За літо розміщено 34,5 тис. вакансій проти 52 тис. роком раніше. Навіть у січні 2022-го, до вторгнення, оборонка шукала кадри активніше. Попередження Держдуми восени 2024 року про можливий дефіцит у 400 тис. працівників не справдилися: попит на нових співробітників впав до рекордного мінімуму.

Зарплати у ВПК, які зростали з початку війни, вперше знизилися: в середньому на 10% у 2025 році порівняно з 2024-м. До цього сектор розкручував «гонку зарплат», забезпечуючи приріст доходів населення, але здебільшого за рахунок інфляції та збільшення робочого часу. Фактично вартість години праці виросла лише на 15–30%.

Аналітики Conflict Intelligence Team відзначають, що у 2024 році виробництво досягло піку. Подальше нарощування можливе лише через будівництво нових цехів і закупівлю станків, що дорого і складно логістично. Тому більшість заводів зосереджені на утриманні персоналу та ремонті техніки. Бронетанкові підприємства обмежені модернізаціями Т-62 і Т-72, а випуск літаків виріс лише на 30% від довоєнного рівня (10–15 Су-35 та Су-34 на рік, ще менше Су-57).

Фінансування перерозподіляється на найбільш пріоритетні напрямки. Виробники дронів і ракет («Тактическое ракетное вооружение», «Заслон», «Агрегат», «Калашников») збільшують випуск і навіть підвищують оклади новим працівникам. З 2022 року виручка розробників БПЛА зросла у 2,5 раза. За даними

---

² <https://novayagazeta.eu/articles/2025/09/22/tanki-uperlis-v-potolok>

української розвідки, після виснаження довоєнних запасів до літа 2025-го РФ накопичила понад 2 тис. ракет.

Розширюватися можуть лише обрані заводи: на знімках супутників у 2025 році видно будівництво нових корпусів на танкових, ракетних і (Росія почала нарощувати виробництво ракетних двигунів), артилерійських та авіаційних підприємствах.

Таким чином, оборонка РФ вийшла на межу: більшість заводів більше не ростуть, а ресурси концентруються на дронах і ракетах. Розвиток можливий лише у вузькому сегменті підприємств, здатних інвестувати у нові виробничі лінії, тоді як загальний сектор увійшов у фазу насичення.

2. Війна майбутнього

- i. Ізраїль завершив розробку 100-кВт лазера «Залізний промінь» для перехоплення дронів³*

Міноборони Ізраїлю оголосило про завершення розробки бойового лазера потужністю 100 кіловат. Під час випробувань система продемонструвала здатність ефективно збивати безпілотики, хоча точні показники ефективності не розкриваються.

«Залізний промінь» позиціонують як дешеву альтернативу ракетах: одне перехоплення коштує менше ніж 5 доларів, тоді як запуск ракети — десятки тисяч.

Серед обмежень — низька ефективність у хмарну погоду. Очікується, що найближчими місяцями система буде інтегрована у багаторівневу ППО разом із «Залізним куполом» і стане повністю оперативною до кінця 2025 року.

---

³ <https://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zalizniy-promin-izrajil-predstaviv-boyoviy-lazer-dlya-perehoplennya-droniv-50545901.html>

ii. *Турецький БПЛА-екраноплан TALAY протестували в атаках на порти⁴*

Компанія Solid Aero завершила випробування безпілотною екраноплана TALAY у сценаріях атак на портову інфраструктуру з малих висот. Завдяки польоту на висоті від 30 см до 100 м він залишається поза зоною виявлення звичайних радарів.

Характеристики апарата: швидкість до 200 км/год, корисне навантаження 30 кг, тривалість польоту до 3 годин, дальність — 200 км.

Розробник заявляє, що мала ефективна площа розсіювання та легка конструкція роблять TALAY практично невидимим до моменту удару. Система керування на базі ШІ забезпечує точність і стабільність польоту як в автономному режимі, так і при ручному управлінні навіть за сильного хвилювання моря.

iii. *Мікро-вертоліт «Розумна бджілка» (<100 г) — картограф і рекогносцировщик⁵*

Anhui Qijiang Intelligent Technology представила мікро-вертоліт вагою менше 100 г і довжиною 19 см, призначений для створення карт незнайомої місцевості, розпізнавання об'єктів і прокладання маршрутів. Його позиціонують як аналог американського Black Hornet з акцентом на картографування

Можливості й обмеження: малий розмір і вага забезпечують високу прихованість і мобільність у міських і прибережних умовах; інтелектуальна обробка дає переваги при автономній розвідці й картографуванні. Водночас обмежений корисний вантаж і енергозабезпечення накладають жорсткі обмеження на тип і дальність датчиків.

---

⁴ https://t.me/bes_pilot/4416

⁵ https://t.me/bes_pilot/4433

3. Підприємства ВПК РФ

- і. Дострокова передача ППО та контрбатарейних засобів з боку «Алмаз-Антей»⁶*

Концерн ВКО «Алмаз-Антей» повідомив про дострокове виконання частини держоборонзамовлення-2025, передавши Міноборони РФ комплекси ППО середньої дальності «Бук-М3» та засоби контрбатарейної боротьби.

Це стало можливим завдяки запуску нових виробничих потужностей, що дозволило збільшити випуск окремих зразків у 4 рази. За останній рік у понад два рази зріс обсяг виробництва технічних засобів для ЗРС С-350 «Витязь» та С-400 «Триумф», а також розгорнуто серійний випуск нових типів ракетного озброєння.

4. Зброя, технології та інше

- і. Проект БМПТ на базі «Армати» та перспектива індійської локалізації⁷*

Росія заявила про початок робіт зі створення бойової машини підтримки танків (БМПТ) на базі танка Т-14 «Армата». Подібні проекти подаються як розвиток нинішнього «Термінатора» на базі Т-72/Т-90, однак стан розробки не розкривається.

Аналітики сумніваються в реальності серійного виробництва: Т-14 досі не пройшов держвипробувань, не поставлений на озброєння й навіть офіційно визнаний непридатним для війни. Попри це, «Уралвагонзавод» може використати тему нової машини для пропаганди та експорту. Особливо наголошується на індійському напрямку: Росія розглядає продаж Т-14 з локалізацією виробництва в Індії. Це дає змогу залучити іноземні технології та частково компенсувати недоліки «Армати».

---

⁶ <https://www.fontanka.ru/2025/09/19/76036874/>

⁷ <https://www.unian.net/weapons/armata-rossiyane-nachali-sozdavat-na-baze-armaty-novuyu-bmpt-13133844.html>

- ii. *Залежність «Гераней-3» від китайських двигунів Telefly: економіка перемогла локалізацію*⁸

Російські реактивні «Герані-3» використовують китайські двигуни Telefly (JT80/90) замість вітчизняних через поєднання доступності, вартості і швидкості розгортання виробництва. JT90 коштує ≈12–14 тис. € за штуку (приблизно ≈1 млн рублів), що робить масове оснащення дронів економічно прийнятним та простішим з логістики, ніж запуск нового серійного виробництва в РФ.

Технічно у Росії є ряд малогабаритних ТРДД (R95-300, ТРДД-50АТ із тягою 400–450 кгс; ТД-30 ≈70 кгс), а також демонстраційні МГТД ≈125 кгс (показані 2023 року), але жоден з них не став масовим постачальником для «Гераней». Перші за потужністю — надмірні для класу дронів; інші — або не дотягнули до серійності, або їхнє виробництво не було налагоджене.

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в авіації

- i. *У Росії з'явиться власний аналог Boeing 767*⁹

В ОАК почали роботу над новим літаком МС-21-500 місткістю 250-270 пасажирів і дальністю 8-9 тис км. Про плани створити такий літак наприкінці серпня говорив Денис Мантуров у контексті використання двигунів ПД-26, а тепер це підтверджують кілька джерел у галузі, знайомих із ходом реалізації проекту.

Новий літак стане аналогом Boeing 767, і хоча буде мати позначення МС-21, мова йде про абсолютно нову машину, що вимагає розробки нового крила, шасі та інших ключових компонентів. Індекс МС-21 у робочій назві він має лише тому, що це теж «магістральний літак 21 століття».

Втім, новий літак доведеться ще почекати, а поки Ростех проводить випробування двигуна ПД-35, рішення з якого буде

---

⁸ https://t.me/opk_news/45136

⁹ https://t.me/mash_tech/5198

використовувати ПД-26. Також ОАК показав другий зібраний імпортозаміщений літак МС-21, в якому комплектуючі та системи імпортного виробництва були замінені на російські.

2. Імпортозаміщення електроніки

i. Перший російський літограф отримає «Елемент»¹⁰

Точніше кажучи, отримає його фабрика компанії «Галузеві рішення», що входить до контуру найбільшого виробника мікроелектроніки в РФ – групи «Елемент». Компанія була створена для локалізації в нашій країні силової електроніки для важкого і легкого машинобудування, приладобудування, авіації та інших галузей промисловості.

Літограф з роздільною здатністю 350 нм розроблявся Зеленоградським нанотехнологічним центром (ЗНТЦ) спільно з білоруською компанією «Планар» в рамках тендерів Мінпромторгу. Заступник голови Мінпромторгу Василь Шпак обіцяв запустити його у виробництво в 2024 році, але роботи над літографом були завершені тільки навесні 2025 року.

Зараз ЗНТЦ працює над установкою з топологією 130 нм і планує завершити роботи з розробки в 2026 році. Поставки замовникам обіцяють почати з 2028 року, але як завжди до таких термінів ми ставимося з сумнівом - напевно все перенесуть і пересунуть як мінімум на кілька місяців.

ii. Держава компенсує різницю собівартості російської та імпоротної електроніки¹¹

На перших етапах освоєння виробництва влада компенсуватиме різницю собівартості російських електронних компонентів і ціни імпортного аналога. Про такі плани заявив перший віце-прем'єр Денис Мантуров.

«Ми будемо на перших етапах освоєння номенклатури компенсувати різницю ціни між імпортом і сьогоднішньою собівартістю виробництва, формуючи в тому числі і прибуток для мотивації приватних компаній», – сказав Мантуров.

За словами Мантурова, компоненти російського виробництва сьогодні бувають істотно дорожчими за імпортні, які виробляються серійно, і компенсація стане драйвером для формування початкового замовлення.

---

¹⁰ https://t.me/mash_tech/5222

¹¹ https://t.me/mash_tech/5209

III. Машинобудування

1. Інвестиції в російське машинобудування

- і. МСП до кінця року можуть взяти обладнання за пільговим лізингом на 2 млрд рублів¹²*

Малі та мікропідприємства до кінця 2025 року можуть отримати обладнання в лізинг на загальну суму близько 2 млрд рублів за пільговими ставками: 6% річних для російського обладнання та 8% — для закордонного.

Пільгові умови доступні для підприємців з пріоритетних галузей і дозволяють розширити або модернізувати виробничі потужності.

«В умовах збереження високої ключової ставки лізинг є ефективною альтернативою кредитуванню. У 2025 році ми зберегли низькі пільгові ставки для малого бізнесу на лізинг обладнання для розширення і модернізації виробництв. Це дозволяє обробним компаніям активніше включатися в проекти з імпортозаміщення та забезпечення технологічного суверенітету країни, а підприємствам легкої промисловості — продовжити свою роботу і зростання для розвитку вітчизняних брендів. Всього до 2030 року МСП отримають не менше 18 млрд рублів пільгового лізингового фінансування», — зазначив генеральний директор Корпорації МСП Олександр Ісаєвич.

Він уточнив, що в 2025 році інструментом пільгового лізингу найчастіше користувалися підприємства з галузей машинобудування та металообробки (понад 46%), хімічної (19%) та харчової промисловості (12%).

2. Російські машинобудівні підприємства

- і. «Корпорація Роботів», що входить до групи компаній (ГК) «Елемент», стала власником 51% акцій розробника і виробника роботів «Ейдос Робототехніка» з Татарстану¹³*

Група компаній розраховує, що новий актив стане ключовим у розробці та впровадженні промислових роботів-маніпуляторів і роботів, керованих людиною всередині ГК. Такі пристрої виконують зварювання, укладають продукцію, а також завантажують верстати із застосуванням технічного зору — датчиків і сенсорів, уточнило видання. Аналітики оцінюють

---

¹² https://t.me/ritm_magazine/852

¹³ <https://www.forbes.ru/biznes/546333-struktura-gk-element-kupila-51-v-proizvoditele-robotov-iz-kazani>

обсяг потенційного ринку роботизації в 4,8 трлн рублів до 2030 року.

Глава «Корпорації Роботів» і віце-президент зі стратегічного розвитку ГК «Елемент» Олександр Алексєєв зазначив, що планується розширення виробництва в Татарстані, одним із стратегічних замовників виступить «Камаз», з яким структура ГК раніше підписала угоду про спільний розвиток промислових роботів в автомобільній галузі.

Група компаній «Елемент» — найбільший російський виробник мікроелектроніки. ГК була створена в 2019 році як спільне підприємство АФК «Система» і держкорпорації «Ростех», до неї входить понад 30 компаній, що займаються виробництвом мікросхем, напівпровідникових приладів, модулів і корпусів для мікросхем, радіоелектронної апаратури тощо. В середині вересня «Комерсант» повідомляв, що Сбербанк планує купити частку АФК «Система» в «Елементі», експерти оцінили угоду в 20–24 млрд рублів.

- ii. Група компаній «Цифра» та МДТУ «СТАНКИН» оголосили про запуск проекту з розробки концепції «верстата нового покоління»¹⁴

Мета — створення промислового обладнання з інтегрованою системою контролю стану та предиктивною аналітикою, реалізованою на рівні конструкції та складання. Сторони домовилися про формування робочої групи, що включає розробників верстатів та УЧПУ, експертів з технічної діагностики, фахівців у галузі вбудованих систем та ШІ. Концепція такого верстата базується на принципі моніторингу за замовчуванням. Вже на етапі розробки верстата закладається можливість отримання даних про його роботу, виконання технологічних операцій і технічний стан систем і вузлів. Ці дані будуть надходити в сумісні інфоцентри безпосередньо або через спеціальні пристрої. Такі пристрої вітчизняної розробки підтримуватимуть стандартні протоколи передачі даних та інтерфейси інтеграції з системами моніторингу. Вони зможуть накопичувати дані автономно, передаючи їх за необхідності в реальному часі.

---

¹⁴ https://t.me/ritm_magazine/848

3. Нові розробки й машинобудівні заводи

- i. В Інжиніринговому хіміко-технологічному центрі Томського державного університету (ІХТЦ ТГУ) запустили першу в Росії установку з виробництва необхідного електронній промисловості дигідрату тартрату натрію¹⁵

Дигідрат тартрату натрію використовують для очищення електронних компонентів перед їх інтеграцією в пристрої. Він є критично важливим для виробництва мікроелектроніки. Раніше його поставляли з-за кордону, але на даний момент його імпорт зупинено.

Речовина готова до впровадження у виробництво для потреб вітчизняної мікроелектронної промисловості. АТ «Світлана-Електронприлад» (Санкт-Петербург) заявило про готовність впровадити вітчизняний тартрат натрію у свій технологічний процес.

Розробка вітчизняної технології отримання дигідрату тартрату натрію з метою імпортозаміщення почалася в 2024 р. на замовлення і за фінансової підтримки Мінпромторгу Росії в рамках комплексної програми «Розвиток електронного машинобудування на період до 2030 року». Загальний обсяг інвестицій у проект склав близько 150 млн руб.

- ii. «Зеленоградський нанотехнологічний центр» (ЗНТЦ) поставить перший російський літограф з роздільною здатністю 350 нанометрів — компанії «Галузеві рішення» (входить до контуру групи «Елемент»)¹⁶

«Галузеві рішення» була створена для локалізації в Росії всього виробничого ланцюжка силової електроніки, затребуваної в енергетиці, важкому і легкому машинобудуванні, приладобудуванні, авіації та інших галузях промисловості.

Перший вітчизняний літограф призначений для проекційного перенесення зображення фотошаблону на напівпровідникову пластину і мультиплікації його на пластині при виготовленні надвеликої інтегральної схеми (НВІС) з проектною топологічною нормою 350 нм. Ці норми використовуються для виготовлення елементної бази в силовій та автоелектроніці, а також у промислових системах.

Розробка велася спільно з білоруською компанією «Планар» в рамках тендерів Мінпромторгу, виграних ЗНТЦ в 2021 р. Роботи над літографом були завершені навесні 2025 р. Зараз триває

¹⁵ https://www.cnews.ru/news/top/2025-09-18_rossiya_polnostyu_obespechit

¹⁶ https://www.cnews.ru/news/top/2025-09-23_rossiya_nachala_postavlyat

робота над наступним поколінням — обладнанням з роздільною здатністю 130 нм.

- iii. Пермський завод розробив новий зразок імпортозамінної продукції найвищого технологічного рівня - мультиосьовий багатофункціональний токарно-фрезерний обробний центр «Протон Т800 МУЛЬТИКАТ», ставши третім підприємством у світі, що виробляє продукцію такого класу¹⁷

До цього моменту обладнання такого класу у світі виробляли лише два підприємства - WFL (Австрія) і NILES-SIMMONS (Німеччина).

Унікальність обладнання «Протон Т800 МУЛЬТИКАТ» забезпечена можливістю виготовляти найскладніші вироби на одному верстаті за одну установку за рахунок оснащення верстата потужним двоосьовим фрезерним шпинделем, магазином інструментів, потужними токарними шпинделем і протишпинделем, а також програмним переміщенням люнетів.

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі стратегічних матеріалів у РФ

- i. Росія скорочує експорт платиноїдів до Китаю на тлі зростання цін¹⁸

Російські поставки ключових стратегічних матеріалів до Китаю демонструють значне скорочення у 2025 році. За даними Головного митного управління КНР, експорт паладію з Росії знизився на 23% за вісім місяців року до 424,1 млн доларів, а в серпні спад становив 33%. Ще більш разючою виявилася динаміка по платині - імпорт упав на 36% до 509,3 млн доларів за вісім місяців, тоді як серпневі поставки скоротилися більш ніж наполовину (до 38 млн доларів).

Експерти відзначають, що фізичні обсяги постачання скоротилися ще більш значно, оскільки ціни на платиноїди різко зросли у 2025 році.

---

¹⁷ <https://stankoinstrument.ru/tpost/3h79excp11-prezident-assotsiatsii-georgii-samodurov>

¹⁸ <https://t.me/prometallinfo/11840>

Паладій подорожчав більш ніж на 30% з початку року, а платина - приблизно на 50%. У 2024 році імпорт паладію з Росії становив 625,7 млн доларів, а платини - 900 млн доларів.

ii. США посилюють тиск на російський паладій через антидемпінгове розслідування¹⁹

Комісія з міжнародної торгівлі США офіційно заявила, що імпорт необробленого паладію з Росії завдає шкоди американським виробникам. Після початку антидемпінгового та компенсаційного розслідування в серпні, комісія підтвердила наявність "розумних підстав" вважати, що галузь зазнала істотних збитків згідно з Митним актом 1930 року.

Комісія оголосила про початок заключного етапу розгляду справи, за підсумками якого Міністерство торгівлі США може прийняти рішення про введення антидемпінгових та компенсаційних мит проти російського паладію. Це рішення може створити нові торговельні бар'єри для одного з ключових експортних товарів, що постачаються з Росії до США.

Очікується, що такі заходи можуть посилити турбулентність на світовому ринку паладію, оскільки Росія є одним з найбільших світових постачальників цього стратегічно важливого металу, який широко використовується в автомобільній промисловості та електроніці.

2. Заводи з переробки стратегічних матеріалів

i. "Русал" розглядає участь у модернізації єгипетського алюмінієвого заводу²⁰

"Русал" веде переговори з EgyptAlum та владою Єгипту щодо співпраці в алюмінієвій галузі, вбачаючи в цьому можливість взяти участь у реконструкції та модернізації єгипетського заводу. Номінальна продуктивність підприємства EgyptAlum становить 310 тисяч тонн алюмінію на рік, а контрольний пакет належить державному холдингу.

Заступник директора "Русала" з нових проектів Олексій Арнаутов нагадав, що завод у Єгипті був побудований у 1970-х

---

¹⁹ <https://t.me/prometallinfo/11801>

²⁰ <https://t.me/prometallinfo/11838>

роках при технічній підтримці СРСР. Сьогодні йдеться про новий етап співпраці, який може посилити позиції російського алюмінієвого гіганта на Близькому Сході та в Африці.

Для "Русала" цей напрямок виглядає стратегічним в умовах непростой фінансової ситуації. Незважаючи на зростання виручки компанії в першому півріччі 2025 року на 32% до 7,5 млрд доларів, чистий збиток за МСФО становив 194 млн доларів. Нові міжнародні проекти можуть допомогти компанії стабілізувати фінансові показники та розширити ринки збуту в умовах обмеженого доступу до традиційних західних ринків.

ii. "Русал" створює нові юридичні особи для модернізації сибірських заводів²¹

"Русал" активізував підготовку до масштабної модернізації своїх алюмінієвих потужностей, створивши спеціальні юридичні особи для ключових проектів. Наприкінці вересня компанія зареєструвала АТ "Єнісейський алюмінієвий завод" у Красноярську та АТ "Ангарський алюмінієвий завод" у Братську. Нові підприємства очолили керівники відповідних заводів - Євген Кур'янов та Ігор Волохов.

Створення окремих юридичних осіб спрямовано на підвищення ефективності процесів закупівель, контрактації та обліку при реалізації найбільших проектів модернізації Красноярського та Братського алюмінієвих заводів. Ця стратегія є частиною амбітної програми технологічної та екологічної модернізації чотирьох сибірських заводів, оголошеної у 2021 році.

Програма модернізації, яка у 2021 році оцінювалася в 385 млрд рублів, передбачає заміну застарілих електролізерів на сучасне обладнання та скорочення викидів. Проект планується завершити до 2030 року. У першому півріччі 2025 року капітальні витрати "Русала" зросли на 37% до 707 млн доларів, що безпосередньо пов'язано з екологічною та технологічною модернізацією підприємств.

---

²¹ <https://www.interfax.ru/business/1048767>

3. Міжнародна співпраця РФ у галузі стратегічних матеріалів

i. Луганська Народна Республіка за сприяння РФ підписала першу міжнародноторговельну угоду з Нікарагуа²²

Луганська Народна Республіка під контролем РФ уклала першу міжнародну торговельну угоду. Глава ЛНР Леонід Пасечник повідомив про підписання договору про торгово-економічну співпрацю з Республікою Нікарагуа. Це історичне рішення відкриває нові перспективи для луганських підприємств, які готові запропонувати партнерам продукцію металургії, переробки та сільського господарства.

Урочиста церемонія підписання угод між Нікарагуа та ЛНР, ДНР, Запорізькою та Херсонською областями, а також Севастополем відбулася в Москві в Будинку прийомів МЗС Росії. Пасечник зазначив, що такі кроки стали можливі “завдяки входженню регіонів Донбасу та Новоросії до складу Російської Федерації три роки тому”.

Підписання угоди відкриває доступ до нових ринків збуту для луганських металургійних підприємств, що особливо важливо в умовах обмеженого доступу до традиційних європейських ринків. Співпраця з латиноамериканськими країнами може стати елементом диверсифікації торговельних зв'язків та розширення географії експорту продукції стратегічних галузей регіону.

ii. Росія та Філіппіни розширюють співпрацю у сировинних галузях²³

Росія та Філіппіни активно розвивають торговельне співробітництво з акцентом на сировинні галузі та промисловість. За словами заступника глави Мінпромторгу РФ Олексія Груздева на засіданні спільної комісії, в структурі російського експорту на Філіппіни переважають металургійна та хімічна продукція, товари лісопромислового комплексу, а також сільгоспсировина та продовольство.

---

²² <https://t.me/prometallinfo/11829>

²³ <https://t.me/prometallinfo/11817>

У зворотному напрямку Росія отримує від Філіппін електроніку, хімічні товари та агропромислову продукцію. Однак торгівля стикається з високою волатильністю світових ринків та геополітичним тиском, що вимагає системної роботи над диверсифікацією та стійкістю поставок.

Москва та Маніла розглядають перспективи розширення співпраці в нових галузях, включаючи сферу технологій та промислової кооперації. Сторони роблять акцент на підвищенні ділової активності та створенні більш збалансованої структури взаємної торгівлі. Така стратегія дозволить зменшити залежність від волатильності окремих товарних ринків та посилить стійкість двосторонньої торгівлі в умовах глобальних викликів.

IV. Обхід санкцій

1. Російські схеми обходу санкцій

- i. *Німеччина судить компанію за постачання товарів до Росії в обхід санкцій*²⁴

У Гамбурзі триває судовий процес щодо компанії, яку звинувачують у порушенні санкцій ЄС проти Росії. За даними прокуратури, з листопада 2022-го по лютий 2024-го вона постачала до РФ електронні компоненти та хімічні розчини на суму близько €800 тис., використовуючи схему оплати через посередників у Гонконзі.

Прокуратура вимагає 5 років і 10 місяців ув'язнення для головного обвинуваченого. Його чотирьом співникам — трьом громадянам Німеччини та одному росіянину — загрожують менші тюремні строки або умовне покарання. Очікується, що найближчим часом Земельний суд Гамбурга оголосить вирок.

- ii. *Еххон Mobil відмовилась допомагати Путіну зняти санкції заради повернення на «Сахалін-1»*²⁵

Найбільша нафтова компанія США Еххон Mobil не планує відновлювати роботу в Росії після виходу з країни у 2022 році

---

²⁴ <https://www.welt.de/regionales/hamburg/article68c411fa8276cc6e68d45dba/Haftstrafen-fuer-Verstoesse-gegen-Russland-Sanktionen-gefordert.html>

²⁵ <https://biz.nv.ua/markets/neftyanoy-gigant-iz-ssha-ne-planiruet-vozvrashchatsya-v-rf-nesmotrya-na-razreshenie-putina-50546090.html>

через санкції та війну проти України. Гендиректор Даррен Вудс повідомив, що компанія веде переговори з російською владою щодо повернення активів на \$4,6 млрд, конфіскованих після зупинки проєкту «Сахалін-1», але не розглядає нових інвестицій.

Раніше, у серпні, американські та російські чиновники в Москві обговорювали можливість повернення Exxon у «Сахалін-1» та постачання американського обладнання для санкційних СПГ-проєктів. У цих переговорах брав участь спецпосланник США Стівен Уїткофф, який зустрічався з Володимиром Путіним.

iii. Росія зібрала «тіньовий флот» з кожного шостого танкера у світі²⁶

До початку 2025 року російський «тіньовий флот» для обходу санкцій зріс до приблизно 940 танкерів — це на 45% більше, ніж роком раніше, і становить близько 17% світового флоту. За даними S&P Global Market Intelligence, більшість цих суден старі, із середнім віком близько 20 років, тоді як середній показник у світі — 13 років.

Проти понад 500 таких танкерів уже запроваджені санкції ЄС, США, Британії, Канади та Австралії. Щоб уникнути обмежень, судна часто змінюють прапори, приховують координати й здійснюють перевантаження на морі. Це ускладнює контроль за російською нафтою, але водночас підвищує ризик аварій і масштабних екологічних катастроф.

iv. Найбагатший бізнесмен Азії став найбільшим покупцем російської нафти²⁷

Індійський холдинг Reliance Industries, який контролює мільярдер Мукеш Амбані, виявився головним покупцем російської нафти після запровадження західного ембарго. Компанія володіє найбільшим у світі нафтопереробним комплексом і скористалася знижками, на які Росія була змушена піти, переорієнтовуючи експорт на Азію.

За даними уряду Індії, з початку повномасштабної війни Reliance придбала у Росії нафти на \$33 млрд, що становить близько 8% від загального російського експорту за цей час. Аналітики зазначають, що такі обсяги суттєво підтримують російський бюджет, з якого фінансується війна проти України.

---

²⁶ <https://www.nytimes.com/2025/09/20/world/europe/russia-shadow-fleet-oil-sanctions-ukraine-war.html>

²⁷ <https://www.washingtonpost.com/world/2025/09/23/india-trump-ambani-reliance-russia-oil/>

- v. *Російські мільярдери продовжують поповнювати авіапарки в обхід санкцій*²⁸

Структури сенатора Сулеймана Керімова у 2023–2024 роках ввезли до Росії три канадські бізнес-джети Bombardier Global Express XRS, повідомляє «Вєрстка» з посиланням на дані митниці. Літаки 2009 року випуску були оформлені як «безоплатна поставка», їхня митна вартість склала \$18,5 млн та \$19,5 млн. У Росії вони зареєстровані на компанію «Скайлайт» і вже доступні для чартерних перельотів.

Керімов не єдиний олігарх, який поповнив флот попри санкції. Зарах Ілієв придбав Airbus A320neo за \$115 млн через ланцюжок компаній у Сан-Марино, Азербайджані та Таджикистані. Олег Дерипаска купив Falcon 7X за \$36 млн у казахстанської авіакомпанії, а структура экс-міністра сільського господарства Олександра Ткачова придбала Bombardier Global 6500. Так російські бізнесмени продовжують нарощувати особистий авіапарк, обходячи міжнародні обмеження.

- vi. *У Польщі викрили схему постачання до Росії сотень люксових авто в обхід санкцій*²⁹

Поліція Любліна затримала 20 учасників організованої групи, яка у 2021–2025 роках незаконно переправила до Росії близько 600 елітних автомобілів вартістю понад \$50 тис., порушивши санкції США, ЄС та Британії. Серед машин були BMW, Mercedes, Porsche, Lexus і Range Rover. Слідство з'ясувало, що зловмисники діяли у Польщі, Чехії, Литві та Німеччині, використовуючи підставні компанії для маскуванню угод та вивозу авто через посередників у Білорусі, Азербайджані та Казахстані.

Крім того, угруповання організувало схему незаконного відшкодування ПДВ на суму близько \$10 млн. Під час обшуків у підозрюваних вилучили дорогі годинники, коштовності та готівку, а на їхніх рахунках заблокували ще \$2,5 млн. За низку злочинів фігурантам загрожує до п'яти років ув'язнення та великі штрафи.

- vii. *РФ постачає нове російське озброєння італійській мафії — журналісти вказують на «тіньовий флот»*³⁰

---

²⁸ <https://verstka.media/senator-sulejman-kerimov-kupil-dva-novyh-biznes-dzheta-obshhej-stoimostyu-v-38-mln-dollarov>

²⁹ <https://cbsp.policja.pl/cbs/aktualnosci/266710,CBSP-rozbilo-grupe-przestepcza-handlujaca-luksusowymi-autami-600-pojazdow-trafil.html?sid=5f91784f0345277b6103016e6fe44b4b>

³⁰ <https://charter97.org/ru/news/2025/9/20/656400/>

За розслідуванням італійських журналістів (Linkiesta) і джерел у правоохоронних органах, російська зброя нового виробництва — без серійних номерів — потрапляє до складів італійських мафіозних кланів. Нелегальні автомати Калашникова, штурмові та снайперські гвинтівки 2010–2020 років нібито надходять прямо з російських заводів (зокрема Тульського) і зберігаються на «контрольованих» тайниках у Сицилії (Катанія: райони Сан-Джованні-Галермо, Либріно) та інших місцях.

Журналісти пов'язують постачання зі «тіньовим флотом» Росії, який використовують для обходу санкцій: озброєння нібито ховають у бочках з нафтою, паливі чи мастилах і доставляють морем; далі частина вантажів переміщається через прикордонні пункти Фріулі-Венеція-Джулія. Europol і аналітики вказують, що поява «нової, немаркованої» зброї свідчить про можливу участь парадержавних ланок у підпитці незаконного ринку.

2. Переорієнтація ланцюжків постачання

i. Іран постачає Росії газові турбіни замість Siemens³²

Іран почав постачати Росії газові турбіни, які мають замінити обладнання Siemens, поставки та сервіс якого були припинені після початку війни проти України. Першу вдосконалену турбіну MGT-70 російська сторона отримала від іранської компанії MAPNA в межах угоди 2022 року про експорт 40 таких установок, повідомляє bne Intellinews.

Цей крок доповнює вже налагоджене співробітництво Москви й Тегерана у військово-технічній сфері, зокрема постачання Іраном безпілотників Shahed. Тепер іранські турбіни забезпечуватимуть роботу російських електростанцій, знижуючи залежність РФ від західних технологій.

ii. Китайське судно вперше зайшло до порту окупованого Севастополя³³

Financial Times зафіксувало перший випадок заходу китайського вантажного судна до кримського порту після анексії півострова Росією у 2014 році. Йдеться про контейнеровоз Heng Yand 9 під панамським прапором, що належить компанії Guangxi Shipping. Він пришвартувався в Севастополі 14 вересня 2024 року.

---

³² <https://www.intellinews.com/iran-delivers-high-efficiency-gas-turbines-to-russia-to-replace-sanctioned-siemens-equipment-402262/>

³³ <https://www.ft.com/content/93c21290-7d1c-42bd-b36d-ef4eeafa0107>

За маршрутом судно мало прямувати з Туреччини до порту Кавказ, однак супутникові знімки та дані транспондера показали, що воно змінило курс і приховувало своє місцезнаходження. FT з'ясувало, що протягом плавання в Чорному морі екіпаж неодноразово подавав неправдиві координати, щоб замаскувати захід у Севастополь.

3. Платежі

- і. Росія та В'єтнам розробили схему таємних розрахунків за зброю³⁴*

Associated Press повідомляє, що Росія та В'єтнам створили приховану фінансову схему для розрахунків за постачання російської зброї в обхід західних санкцій. Документи, які потрапили у ЗМІ від в'єтнамського чиновника, свідчать: до операцій залучають спільні нафтогазові підприємства двох країн.

Замість міжнародних переказів через SWIFT, компанії проводять внутрішні розрахунки в межах Росії та В'єтнаму. Це дозволяє уникнути контролю з боку західних санкційних органів і приховати військове співробітництво, яке, за даними джерел, може ускладнити відносини Ханоя зі США.

V. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції США

- і. Ультиматум Трампа. Чому США не вводять вторинні санкції на російську нафту ?³⁵*

Президент США Дональд Трамп уже кілька місяців погрожує запровадити додаткові мита на товари з країн, які купують нафту в Росії. По суті, це санкції щодо РФ, оскільки в теорії такий крок має змусити країни відмовитися від закупівель російської нафти й істотно скоротити доходи країни-агресора.

Використовуючи факт закупівель російської нафти Індією, Трамп у серпні запровадив торговельні санкції щодо товарів із цієї країни. Але не зробив того ж щодо Китаю - найбільшого покупця нафти з РФ.

---

³⁴ <https://apnews.com/article/vietnam-russia-money-transactions-united-states-a71a83e7d60672a63565cc9fe28945d7>

³⁵ <https://www.rbc.ua/rus/news/ultimatum-trampa-chomu-ssha-vvodyat-vtorinnih-1758738430.html/amp>

Поки що американські мита не дали очікуваного ефекту. Індія продовжує купувати нафту в Росії, щоправда, обсяги імпорту до кінця року можуть трохи зменшитися.

Підтримуючи імідж рішучого політика, у вересні Трамп висунув умову для застосування вторинних мит. Він заявив, що може ввести їх лише після того, як країни ЄС і НАТО (переважно Угорщина та Словаччина) теж відмовляться від російської нафти.

"Я готовий запровадити серйозні санкції проти Росії, коли всі країни НАТО почнуть робити те саме, і коли всі країни НАТО припинять купувати нафту в РФ", - заявив Трамп 13 вересня.

Уже через 10 днів він знову висловив невдоволення триваючими закупівлями російської нафти.

"Неприпустимо, але навіть країни НАТО не припинили закупівлі російських енергоресурсів. Мені це дуже не подобається. По суті, вони фінансують війну проти самих себе", - сказав президент США.

2. Санкції ЄС

і. ЄС анонсували 19 пакет санкцій³⁶

Голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн окреслила у своєму виступі контури 19-го пакету санкцій ЄС. Санкції ЄС приймаються виключно Радою ЄС, але Єврокомісія має право виступити із законодавчою ініціативою.

До 19-го пакету можуть увійти:

- Заборона на імпорт російського СПГ
- Зниження цінової межі на російську нафту і нафтопродукти до 46,7 доларів за барель (передбачено ще 18-м пакетом)
- Санкції проти 118 морських суден
- Заборона на будь-які угоди (transactional ban) щодо Роснефти і Газпромнефти
- Додаткові санкції проти банків, включаючи банки з третіх юрисдикцій
- Санкції проти операторів криптовалют

---

³⁶ <https://t.me/lawsanctions/2346>

- Окремо згадуються «репараційні позики» за рахунок російських заблокованих активів.

3. Вплив санкцій

і. Вплив санкцій на продаж нафти РФ³⁷

До середини 2022 року казахстанська нафта продавалася під маркою Urals, як і російська. Склад у них практично однаковий. Але потім російську нафту стали все сильніше обкладати червоними прапорцями, і в Казахстані зрозуміли, що потрібно відокремлюватися. І назвали свою нафту KEBCO. Тепер російська Urals відвантажується зі знижкою в 12 доларів по відношенню до еталонної Brent, а казахстанська марка KEBCO торгується дорожче Brent на 3 долари.

---

³⁷ <https://t.me/ShrikeNews/25494>